

Klassikalise tantsu all mõistetakse tavaliselt balletti, ent klassikalise tantsu stiili on maailmas arutu hulk ja nende kõigi tundmine käib ühele inimesele üle jõu. Need stiilid moodustavad viijaka ja ammendamatu loitepinna balletile. Näide ühe kaunima klassikalise stiili — andaluusia flamenco — rikkalikest võimalusest on ka praegu Tallinnas esinev Antonio Gadezi trupp.

Ja nüüd siis «Estonia» uusim balletilavastus — Sulhan Tsintsadze ja Enn Suve «Deemon». Eelneva jutu juurde puutub «Deemon» selles mõttes, et ka too balletilavastus on näide teatud klassikalise stiili — seekord gruusia rahvatantsu — ühest kasutamisevõimalusest — mitte pretensioonikast, mitte väga põhjalikust, aga kahtlemata sellisest, mis rikastab meie lavatantsu üldpilti.

Ilmselt on too lähenemisviis iseloomulik meie ballettmeisteri loomingule. Tasub vaid mõelda sellele, millist osa mängib teatud rahvatantsude stilisatsioon Enn Suve töodes — ja meile hakkab joonistuma ballettmeisteri loominguline portree. Näeme, missugust teed mööda võib minna, et hoida värskena ja alati uuel mõjuvana lavatantsu igapäevast taset.

See viimane on antud juhul kõige tähtsam. Enn Suve väljendusvahendite otsimise ja laiendamise protsess ei imponeeri oma eefektsusega, küll aga sihikindlusega, mitte kujudite otsimise ja leidmise uudsusega, vaid kultuuri ja pieteediga millega ta suhtub erinevatesse stiilidesse, ning koolidesse.

Enn Suve ei sea rahvuslikku balletti selle sõna kitsas tähenduses — ei olnud «Gajane» armeenia ballett, nagu ka «Deemon» pole gruusia ballett. Küsimus on rahvakoreograafia aroomi (võib-olla ka hinge) tabamises, mis annab tantsule tema kordumatu näo.

Ja see on töö, mille haardeulatus tagab teose kunstilise jõu.

Nõukogude balleti praktikast võib tuua kümneid näiteid,

kust selgub, et Enn Suve loomingulise printsiibi antitees — rahvatantsude siiralt aus reprodutseerimine — annab tegelikult märksa tagasihoidlikumaid tulemusi. Näiteks Setši vaudus Solovjov-Sedoi «Tarass Bulbast» on isegi Kirovi-nim. teatri kõrgetasemeliste tantsijate ettekandes lavastuse üks vähem mõjukamaid episoode.

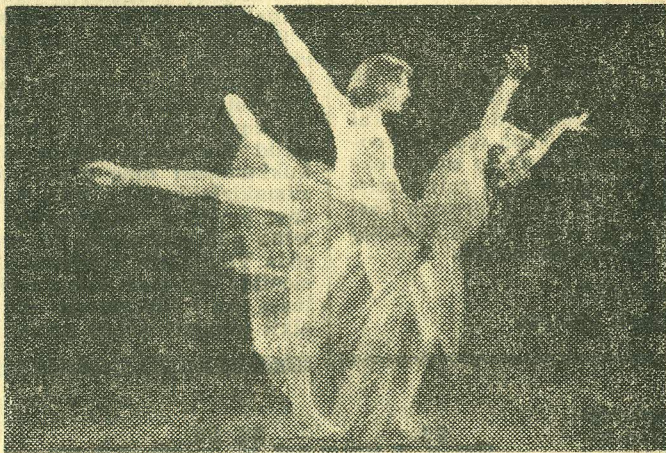
Meie kaasaegne ballettiartist on professionaal, kuid ta pole universaal — iga universaalsu-

tohi kompromisse karta; ballettmeister on nagu mögironija, kes alati teab, et mögedes on sada halba ja sada head teed.

Niisiis, õpime «Deemonis» nägema seda uut, mis seal on, õpime nägema ballettmeisteri delikaatselt stilisatsiooni. See stilisatsioon muutub seda nähtavamaks ja mõistetavamaks, mida suurema sisemise stiilitunnetusega on artist. «Deemonis» muutub üheks kangela-seks Aleksander Buldakov (Sinodal).

Märksa raskem ülesanne on peaosalistel — Deemonil ja Tamara. Artistid, kes neid osi tantsivad (Vjatšeslav Maimusov ja Tamara Soone, Janis Garancis ja Tamara Burova) on

Veidi «Estonia» uuest «Deemonist»

● Tamara — Eesti NSV teeline kunstnik Tamara Soone
Deemon — Vjatšeslav Maimusov

tuntud oma piiramatu ampluaa poolest ning lisaks — just peategelaste koreograafilistes partiides rõhutab ballettmeister kangelaste teemade üldnimlikust. Deemoni ja Tamara lugu on lõppkokkuvõttes armastuse ja üksinduse lugu, lugu mässulistest hingedest, kes julgevad astuda konfliktid neid ümbritseva maailmaga, mis on võimsam tahtest ja tunnetest.

Eelnevad read, nagu lugeja võib mõista, pole hinnanguks, vaid siin on püütud avada ballettmeisteri mõningaid printsiipe rahvuslikule teosele lähendamisel.

setaotlus on oma olemuselt võlts. Tark koreograaf jätab rahvuslikele ansamblikele, mille professionaalsuses ei ole meil põhjust kahelda, selle, mis neile õigusega kuulub. Ta ei konkureeri nendega ega püüa «asju paremini teha», vaid läheb oma teed.

Kompromiss? — Kunstis ei

Ballettmeister on kunstnik, kes töötab kaasajaga ja kaasajale. Enn Suve ei spekulereer ideega, vaid töötab professionaalselt, leides talle endale omaseid edasiminekuvõimalu-

● Tamara — Tamara Burova, Deemon — Janis Garancis

si ning süvendades oma tööde rahvalikku pinda. Ta ei leiuta sõnu, vaid otsib arusaadavaid fraase; talle on tähtis, et teda juba täna mõistetakse. Ta on kõige laiemale publikule lähedane ballettmeister, ja et «Estonia» balleti tänast pilti selline suund rikastab, on samuti ilmne.

Publikul on alati võimalus oma valik teha, ja lõppude lõpuks, isegi kõige haritumat muusikameest ei häbista faki, kui ta Boulezi ja Weberni tööde kõrval oskab nautida oma kodukandi lihtsaid viise.

Viimaseks veel esietenduse puhul obligatoorseks saanud teatmeosa: dirigeerib teost Vallo Järvi, lavakujunduse ja kostüümide auior on Kustav-Agu Püüman, Tantsud õpiti selgeks Niina Kurviisa ja Helmi Puuri juhtimisel.

Ei sel esietendusel viibis ka muusika autor, gruusia helilooja Sulhan Tsintsadze. Ta ütles, et jäi «Deemoniga» väga rahule, ning lubas «Estonia» tööst ka kodumail juttu teha.

LEHTI METSAALT